

Nr 144.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående efterskänkande i vissa fall av kronans rätt till danaarv; given Stockholms slott den 14 mars 1924.

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla de förslag, om vilkas avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

Under Hans Maj:ts

Min allernådigste Konungs och Herres frånvaro:

GUSTAF ADOLF.

K. J. Beskow.

Utdrag av protokollet över finansärenden, hållet inför Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten i statsrådet å Stockholms slott den 14 mars 1924.

Närvarande:

Statsministern TRYGGER, ministern för utrikes ärendena friherre MARKS VON WÜRTEMBERG, statsråden MALM, EKEBERG, BESKOW, MALMROTH, HASSELROT, STRIDSBERG, LÜBECK, CLASON, WOHLIN, PETTERSSON.

Departementschefen, statsrådet Beskow, anför härefter:

1:o) Den 27 oktober 1917 avled förre hemmansägaren Magnus Dahlström i Wik, Ljusdals socken. Instrumentet över den efter honom upprättade bouppteckning upptog såsom den avlidnes enda stärbhusdelägare hans hustru Gölin Persdotter. Behållningen i boet beräknades till 4,176 kronor 47 öre.

Enligt ett i bouppteckningshandlingen omnämnt, den 12 maj 1885 mellan makarna Dahlström upprättat inbördes testamente skulle vid enderas död den efterlevande med full äganderätt erhålla den andras andel i boet.

Bihang till riksdagens protokoll 1924. 1 saml. 107 häft. (Nr 144.)

1

Danaarv efter
hemmans-
ägaren
Magnus Dahl-
ström.

Den 1 mars 1918 avled änkan Dahlström, efterlämnande såsom arvingar systemen Kerstin Persdotter i Kårböleskog, Färila socken, samt avlidna systemen Sigrid Persdotters barn, Per Jonsson och Brita Jonsson, båda i Hamra, Loos socken, Gunhild Persson, född Jonsson, i Romberg, Loos socken, Jon Olof Jonsson i Karsvallen, samma socken och Kristina Jonsson i Storbun, Färila socken.

Förberörda testamente blev den 4 september 1918, och sålunda först efter änkan Dahlströms död, »till förmån för» henne bevakat.

Uti en den 9 april 1919 till Kungl. Maj:t inkommen skrift hava änkan Dahlströms ovanbemälda arvingar anhållit, att Kungl. Maj:t måtte till förmån för sökandena efterskänka kronans rätt till danaarv efter Magnus Dahlström, till stöd för vilken framställning anförts, att de flesta av sökandena levde i små ekonomiska omständigheter, varför ett avstående av kronans rätt till danaarvsmedlen till förmån för sökandena skulle för dem betyda en efterlängtd och behöflig dyrtidshjälp.

Länsstyrelsen
i Gävleborgs
län.

Över ansökningen har länsstyrelsen i Gävleborgs län avgivit infordrat utlåtande och därvid tillstyrkt ansökningen.

Kammaradvokatfiskals-
ämbetet.

Kammaradvokatfiskalsämbetet, som från orten införskaffat viss utredning i ärendet, har i infordrat yttrande den 28 januari 1920 anfört följande:

Å Kungl. Maj:ts och kronans vägnar hade ämbetet instämt änkan Dahlströms förenämnda arvingar till Ljusdals häradsrätt med yrkande, att berörda testamente måtte, såsom ogiltigt, förklaras icke utgöra hinder för kronan att tillträda hälften av kvarlåtenskapen efter mannen Dahlström såsom danaarv. Detta mål hade emellertid på grund av ämbetets hemställen förklarats vilande i avbidan å beslut över den föreliggande ansökningen.

Vidkommande denna ansökning hade upplysts, att sökanden Kerstin Persdotter i oktober 1919 avlidit, varför ansökningen, såvitt anginge henne, finge anses hava förfallit. I motsats till Kerstin Persdotter, som vid sin död efterlämnat en icke obetydlig förmögenhet, befunno sig de övriga sökandena i fattiga omständigheter, på grund varav och med hänsyn till vad i övrigt i ärendet förekommit ämbetet funne kronans rätt till ifrågasvarande danaarv böra efterskänkas till förmån för sistberörda sökande. Kammaradvokatfiskalsämbetet finge förty hemställa, det täcktes Kungl. Maj:t till riksdagen avlåta proposition, i syfte att kronans rätt till danaarvet efter Magnus Dahlström måtte under förbehåll om rätt för kammaradvokatfiskalsämbetet till aktoratsprovision å danaarvsmedlen varda efterskänt till förmån för sökandena Per Jonsson, Brita Jonsson, Jon Olof Jonsson, Kristina Jonsson och Gunhild Persson, född Jonsson.

Sedermera har *dels* i en till Kungl. Maj:t ställd, den 12 februari 1920 till finansdepartementet inkommen skrift Olof Mattsson Ståhl från Aspau i Ytterhogdals socken i uppgiven egenskap av halvbroder till Magnus Dahlströms moder anmält sig såsom arvinge till Dahlström, *dels ock* länsstyrelsen i Gävleborgs län med skrivelse den 14 i nämnda månad till finansdepartementet överlämnat en till domhavanden i västra Hälsinglands domsaga avlåten, länsstyrelsen tillhandakommen skrift, däri Mattsson Ståhl gjort samma anmälan.

Med anledning härav har kammaradvokatfiskalsämbetet den 6 oktober 1923 avgivit infordrat förnyat utlåtande i ärendet samt därvid anfört följande:

Kammar-
advokatfiskals-
ämbetet.

Sedan ämbetet anmodat Mattsson Ståhl att styrka sin uppgivna släktskap med Dahlström, hade ämbetet, enär någon utredning i nämnda hänseende icke till ämbetet inkommit, i skrivelse den 22 juni 1923 förelagt landsfiskalen i Ytterhogdals distrikt, som åtagit sig att vara Mattsson Ståhl behjälplig i saken, att före den 1 augusti 1923 inkomma med ifrågavarande utredning vid äventyr att ärendet ändock överlämnades till Kungl. Maj:t i befintligt skick. Någon utredning hade emellertid icke kommit ämbetet tillhanda.

Även om den av Mattsson Ståhl uppgivna släktskapen skulle kunna ledas i bevis, torde dock hans arvsrätt vara preskriberad, då han icke inom den i 15 kap. 6 § ärvdabalken stadgade tid av natt och år givit sig tillkänna och ej heller torde kunna visa laga förfall. Det av Mattsson Ståhl framställda anspråket syntes därför icke böra förtjäna avseende.

I sammanhang härmed ansåge sig kammaradvokatfiskalsämbetet böra framhålla, att Mattsson Ståhl icke torde hava stått Dahlström så nära, att en eventuell ansökan av honom om efterskänkande av kronans rätt till kvarlåtenskapen efter Dahlström borde vinna företräde framför den nu föreliggande.

Under åberopande av vad sålunda anförts finge kammaradvokatfiskalsämbetet vidhålla, vad ämbetet hemställt i sitt den 28 januari 1920 i ärendet avgivna utlåtande.

På grund av vad sålunda förekommit hemställer jag, att Kungl. Maj:t *Departements-*
mätte föreslå riksdagen medgiva, *chefen.*

att kronans rätt till danaarv efter hemmansägaren Magnus Dahlström från Wik i Ljusdals socken av Gävleborgs län må, efter avdrag av därå belöpande, kammaradvokatfiskalsämbetet tillkommande aktoratsarvode efterskänkas till förmån för Per Jonsson och Brita Jonsson, båda i Hamra, Loos socken, Gunhild Persson, född Jonsson i Romberg, Loos socken, Jon Olof Jonsson i Karsvallen, samma socken och Kristina Jonsson i Storbun, Färila socken.

2:o) Den 18 april 1921 avled jordbruksarbetaren Karl Artur Leonard Ollkvist från Selångers socken i Västernorrlands län. Enligt den efter honom upprättade bouppteckningen efterlämnade han inga kända arvingar. Behållningen i boet utgjorde 822 kronor 45 öre.

Danaarv efter
jordbruksar-
betaren Karl
Artur Leo-
nard Ollkvist.

Ollkvist hade såsom fosterson blivit uppfostrad i numera avlidne torparen Nils Petter Hellman-Smedbergs och hans likaledes avlidna hustru Anna Brita Olsdotters hem. Makarna Hellman-Smedberg hade efterlämnat tre egna barn, nämligen Charlotta Nilsson, änka efter en gårdsägare Nilsson i Skönsberg, Sköns socken, Kristina Nikolina Hallén, gift med torparen Petter Andreas Hallén, i Lillro, Selångers socken och Brita Lam-

berg, änka efter en poliskonstapel Lamberg från Sundsvall, ävensom en avliden dotters, änkan Olivia Höglunds, två söner, Johan Harald Höglund och Karl Egert Höglund från Röklandsby, Alnö socken.

I en till Kungl. Maj:t ställd skrift hava nu Charlotta Nilsson, P. A. Hallén och hans hustru Kristina Hallén samt Brita Lamberg anhållit, att kronans rätt till danaarv efter Ollkvist måtte efterskänkas till förmån för dem; och har denna framställning i en till finansdepartementet sedermera inkommen skrift biträtts jämväl av ovanbemälda Johan Harald Höglund och Karl Egert Höglund.

Såsom skäl för sin framställning hava sökandena anfört, att Ollkvist, vilken vore oäkta son till Johanna Ollkvist från Vörå i Finland och någon tid efter födelsen upptagits såsom fosterson hos Nils Petter Hellman-Smedberg och hans hustru, tillsammans med makarnas barn uppfostrats såsom eget barn. Vid makarna Hellman-Smedbergs frånfälle hade jämväl Ollkvist fått del av deras kvarlätenskap i lika mån med fostersyskonen.

*Länsstyrelsen
i Västernorr-
lands län.*

Länsstyrelsen i Västernorrlands län har i infordrat utlåtande tillstyrkt ansökningen; och har länsstyrelsen tillika överlämnat ett från landsfiskalen i Tuna distrikt inhämtat yttrande, däri riktigheten av de av sökandena lämnade uppgifterna vitsordats.

Vidare hava vederbörande ordförande i Selångers sockens kommunalstämma och kommunalnämnd i avgivet intyg, som i ärendet företetts, bekräftat sökandenas uppgifter samt upplyst, att dessa samtliga befunne sig i torftiga omständigheter.

*Kammarad-
vokatfiskals-
ämbetet.*

Kammaradvokatfiskalsämbetet har den 25 januari 1924 avgivit infordrat utlåtande och därvid anfört, att ämbetet, med hänsyn till de av ordförandena i Selångers sockens kommunalstämma och kommunalnämnd i omfördälda intyg upplysta omständigheter, icke hade något att erinra mot bifall till framställningen; och har ämbetet hemställt, att Kungl. Maj:t måtte till riksdagen avlåta proposition, i syfte att kronans rätt till ifrågasvarande danaarv måtte efterskänkas till förmån för sökandena och dem, som, enligt vad förut nämnts, biträtt ansökningen. Kvarlätenskapen har synts advokatfiskalsämbetet böra fördelas på sådant sätt, att en fjärdedel av kvarlätenskapen tillföle en var av änkan Nilsson, hustrun Hallén och änkan Lamberg samt en åttondedel vardera av Johan Harald Höglund och Karl Egert Höglund.

*Departements-
chefen.*

På grund av vad sålunda förekommit, hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att kronans rätt till danaarv efter jordbruksarbetaren Karl Artur Leonard Ollkvist från Selångers socken i Västernorrlands län må efterskänkas till förmån för änkan Charlotta Nilsson från Skönsberg, Sköns socken, hustrun Kristina Nikolina Hallén från Lillro,

Selångers socken, änkan Brita Lamberg från Sundsvall samt Johan Harald Höglund och Karl Egert Höglund från Röklandsby, Alnö socken,

samt att kvarlåtenskapen så fördelas, att en fjärdedel av densamma må tillfalla en var av änkan Nilsson, hustrun Hallén och änkan Lamberg samt en åttondedel vardera av Johan Harald Höglund och Karl Egert Höglund.

3:o) Den 28 mars 1918 avled i Eskilstuna fildragaren Gustaf Carlsson Östby från Fors församling i Södermanlands län. Enligt bouppteckningen efterlämnade han såsom enda stärbhusdelägare änkan Signe Östby och omyndige adoptivsonen Sven Erik Vilhelm. Behållningen i boet utgjorde 3,014 kronor 38 öre.

Danaarv efter fildragaren Gustaf Carlsson Östby.

I en till Kungl. Maj:t ställd skrift har nu änkan Signe Östby anhållit, att kronans rätt till danaarv efter hennes man måtte efterskänkas till förmån för henne.

Såsom skäl för sin framställning har sökanden anfört, bland annat, att hon, då mannens arbetsförtjänst varit alltför liten för makarnas uppehälle, nödgats under äktenskapet i bolag med annan fortsätta utövningen av sitt tidigare yrke såsom barberare och frisör. Frånsett de tillgångar, som tillfallit boet i följd av mannens dödsfallsförsäkringar, vore det huvudsakligast änkans andel i möblemang och inventarier i rakstugan, som åstadkommit behållning i bouppteckningen. Denna behållning hade med anledning av de vid tiden för förrättningen rådande högkonjunkturer blivit väsentligen högre, än om bouppteckningen ägt rum under en tid med normala prislägen på förefintligt bohag. Genom missförstånd vid upptecknandet av boet hade vidare bland tillgångarna upptagits lösöre med ett sammanlagt värde av 258 kronor 75 öre, som tillhörde makarnas adoptivson, ovannämnde Sven Erik Vilhelm. I boet befintliga kontanta medel hade helt förbrukats för gäldande av begravningskostnader och hyra, till följd varav, sedan utgifterna för bouppteckningens upprättande, arvsskatt och kungörelsekostnad guldits, inventarierna i rakstugan och bohaget vore det enda, som funnes kvar av tillgångarna.

Länsstyrelsen i Södermanlands län har avgivit infortrat utlåtande i ärendet och därvid överlämnat ett från magistraten i Eskilstuna inhämtat yttrande, vari magistraten, som funne ansökningsen vara synnerligen behjärtansvärd och förty tillstyrkte densamma, åberopat en av poliskommissarien i Eskilstuna J. A. Walldén upprättad, handlingarna bifogad rapport rörande sökandens ekonomiska förhållanden, av vilken rapport framgår, att sökanden lever i knappa omständigheter.

Länsstyrelsen i Södermanlands län.

På grund av remiss har kammaradvokatfiskalsämbetet den 23 januari 1924 inkommit med utlåtande och därvid anfört, att då, enligt vad hand-

Kammaradvokatfiskalsämbetet.

lingarna i ärendet utvisade, någon arvinge efter Gustaf Carlsson Östby icke anmält sig inom natt och år efter dödsfallet, hans kvarlåtenskap torde utgöra danaarv.

Med förmälan att ämbetet, som föranstaltat om förordnande för viss person att bevaka kronans rätt vid skifte av ifrågavarande dödsbo och realisation av kronans andel däri, vidtagit åtgärder för indrivande av berörda danaarv men, sedan ämbetet erhållit kännedom om föreliggande ansökning, låtit anstå med vidare åtgärder i avbidan på prövning av ansökningen, har ämbetet hemställt, att Kungl. Maj:t måtte till riksdagen avlåta proposition, i syfte att kronans rätt till kvarlåtenskapen efter Östby måtte, under förbehåll dock om rätt för ämbetet till aktoratsprovision, varda efterskänt till förmån för sökanden.

*Departements-
chefen.*

På grund av vad sålunda förekommit, hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att kronans rätt till danaarv efter fildragaren Gustaf Carlsson Östby från Fors församling i Södermanlands län må, efter avdrag av därå belöpande, kammaradvokatfiskalsämbetet tillkommande aktoratsarvode, efterskänkas till förmån för hans efterlevande änka Signe Östby.

Vad föredragande departementschefen sålunda under punkterna 1:o—3:o) hemställt, däri statsrådets övriga ledamöter instämma, behagar Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten bifalla, och förordnar, att proposition av den lydelse, bil. litt. vid detta protokoll utvisar, skall avlätas till riksdagen.

Ur protokollet:

Gunnar Grip.